

LITERATURA CATALANA I HOMOSEXUALITAT II

D'acord amb aquestes premisses, amb quins autors i/o amb quines obres podria elaborar-se una antologia de literatura gai catalana? Cronològicament, el primer esment a l'homosexualitat en la nostra llengua és una invectiva poètica contra un noble, **Hug Ponç de Mataplana**, escrita pel trobador **Guillem de Berguedà**. De la mateixa època, però més amable i enigmàtic, és un poema de contingut lèsbic, atribuïda a una tal **Bieiris de Romans**, de la qual encara es discuteix si de debò és tractava o no d'una dona.

En el Renaixement, **Ausiàs Marc**, de clares preferències heterosexuales, va desenvolupar en un cicle de poemes, *O foll' amor*, una curiositat per una passió que sembla dedicada a un noi i que alguns estudiosos descriuen com a efebòfila. I per aquelles dates, es publicava un dels cims de les nostres lletres, *Tirant lo Blanc*, on dues de les seves protagonistes, Plaerdemavida i la princesa, es regalen mostres d'afecte tan explícit que és lícit reconèixer un lligam lèsbic entre ambdues.

Hem de fer un salt fins el segle XVIII i l'obra del baró de Maldà, *Calaix de sastre*, per trobar més referències homoeròtiques serioses en la nostra literatura. El baró, l'heterosexualitat del qual no es qüestiona, va dedicar pàgines del seu treball a glossar la bellesa de nois del seu barri quan ell ja tenia cinquanta anys, en una demostració d'efebofilia segurament deutora en part de la sensibilitat estètica de l'etapa de la Il·lustració i afavorida per la progressiva pèrdua d'influència de l'Església.

Arribats a l'època contemporània, concretament a principis del segle XX, el primer testimoni literari gai és també un cas de, podríem dir, "transvestisme nominal": **Victor Català**, pseudònim masculí de l'escriptora **Caterina Albert**, va ser focus de tot tipus d'especulacions sobre la seva orientació sexual. Més enllà dels rumors, sembla que no gaire verídics i fruit dels prejudicis, Albert va escriure un conte, *Carnestoltes*, en què narra el descobriment de l'amor d'una marquesa vers la seva criada.

Un dels casos que més rumorologia ha despertat dins el món literari i cultural català és el del proclamat poeta nacional **Salvador Espriu**. Després d'una feliç joventut a la Barcelona dels anys trenta, la mort l'any 1938 del poeta mallorquí **Bartomeu Rosselló-Pòrcel**, amb qui mantenia una estreta relació, i del seu pare van comportar l'auto reclusió d'Espriu: la mort impregnaria la resta de la seva obra. Solter tota la vida, Espriu va renunciar a la seva pròpia expressió sexual (fos quina fos la seva orientació) en pro de la defensa de la pàtria i la llengua catalanes.

Després de la ferotge repressió lingüística i sexual del règim franquista en els seus primers anys, a partir dels anys seixanta s'inicia una nombrosa i insòlita producció

literària de temàtica gai en català. L'arbitrarietat de la censura va permetre que apareguessin novel·les com *El mar* (1958), del mallorquí **Blai Bonet**; *El dia que va morir Marilyn* (1969) i reculls de contes de **Terenci Moix**; l'homoeròtica *El misantrop* (1972), de **Llorenç Villalonga**; *L'adolescent de sal* (1975), de **Biel Mesquida**; o *Te deix, amor, la mar com a penyora* (1975), de la també mallorquina **Carme Riera**. A l'altra cara de la moneda, **Manuel de Pedrolo** va ser jutjat per escàndol públic en publicar l'any 1970 la novel·la *Un amor fora ciutat* (escrita des del 1959), en la qual, mitjançant una llarga conversa, un marit declarava la seva homosexualitat a la seva dona. Els darrers anys del franquisme també van veure (re)nèixer una notable producció poètica gai catalana, gràcies també a que el gènere líric escapava amb més facilitat del veto de la dictadura. Significatius són els poemaris *El bell país on els homes desitgen els homes*, de **Biel Mesquida**; *La poesia, és a dir la follia*, de **Vicenç Altaió** i **Jaume Creus**; *Desdesig*, de **Narcís Comadira**; *Marees del desig* i *Terres perdudes*, de **Salvador Oliva**; i l'inici de la celebrada carrera literària de **Maria-Mercè Marçal** el 1976 amb la publicació del poemari *Cau de llunes*. *